

SELETUSKIRI
maaeluministri määruse “Maaeluministri 3. veebruari 2017. a määruse nr 14
“Põllumajandusettevõtja tulemuslikkuse parandamise investeeringutoetus” muutmise”
eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maaeluministri määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 67 lõike 2 alusel “Eesti maaelu arengukava 2014–2020” (edaspidi *arengukava*) tegevuse liigi 4.1 “Investeeringud põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamiseks” (edaspidi *meede 4.1*) rakendamiseks.

Maaeluministri 3. veebruari 2017. a määruse nr 14 “Põllumajandusettevõtja tulemuslikkuse parandamise investeeringutoetus” (edaspidi *kehtiv määrus*) muutmise määrusega (edaspidi *eelnõu*):

- kehtestatakse köögiviljakasvatajatele ja kartulikasvatajatele, kes teevad investeeringu niisutussüsteemi rajamiseks, maksimaalseks toetuse määraks 70% toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest;
- lisatakse eelistus investeeringule, mis aitab kaasa bioohutusnõuete täitmisele;
- lisatakse eelistus investeeringule, mis vähendab elektrienergiaga varustatuse katkemise riski;
- lisatakse eelistus taotlejale, kes on noor ettevõtja ja kellele on määratud toetus arengukava meetmest 6.1 “Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine”.

Eelnõus kavandatud muudatused aitavad kaasa põllumajandustootmisega seotud riskide vähendamisele.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Maaeluministeeriumi põllumajanduspoliitika osakonna põllumajandus- ja toidusektori arengu büroo peaspetsialist Harry Pässe (625 6527, harry.passa@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Maaeluministeeriumi õigusosakonna nõunik Jaana Lepik (625 6202, jaana.lepik@agri.ee). Keeleliselt toimetab eelnõu Maaeluministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 11 punktist.

Eelnõu punktis 1 kehtestatakse senisest rangemad tingimused nendele taotlejatele, kes tegutsevad määruse tähenduses tunnustamata tootjarühmana lehmapiima, teravilja- või õliseemnete turustamisega.

Edaspidi peab lehmapiima, teravilja või õliseemnete turustamisega tegeleva tunnustamata tootjarühma vähemalt viiel sõltumatul liikme põllumajanduslike toodete müügitulu olema üle 14 000 euro. See, kas tegemist on lehmapiima, teravilja või õliseemnete turustamisega tegeleva tootjarühmaga, hinnatakse tootjarühma müügitulu või tootjarühma liikmete summaarse müügitulu alusel. Kui tunnustamata tootjarühma liikmete summaarsest müügitulust üle 50%

teeniti lehmapiima või teravilja või õliseemnete müügist, on tegemist piima-, teravilja- või õliseemne tegevusvaldkonna (määruse § 26 lõike 2 tähenduses) tootjarühmaga.

Piima-, teravilja või õliseemnesektoris tegutsevate ja meetme 4.1 raames toetust taotlevate tunnustamata tootjarühmade ja nende liikmete müügitulu nõuded ühtlustakse maaeluministri 6. juuli 2017. a määrusega nr 52 “Tootjarühma tunnustamise taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord“ kehtestatud vastavate nõuetega. Piima (lehmapiima)-, teravilja- või õliseemnesektoris tunnustatud tootjarühma müügitulu peab olema vähemalt 350 000 eurot, seega ei ole kuidagi põhjendatud, et tunnustamata tootjarühma nõuded võiksid sellest leebemad olla. Tunnustatud tootjarühmadele on kehtestatud rida nõudeid, millele nad peavad vastama tunnustuse taotlemisel ja millele kogu oma tegutsemise aja. Nõuete eesmärk on tagada tootjarühma ühtsus ning huvi tegevuse arendamise vastu. Näiteks peab tootjarühmal olema põhitootele kehtestatud tootmiseeskiri, mis kehtestab liikmetele nõuded põhitoote tootmisele, töötlemisele ning ühisele turustamisele eesmärgiga tõsta toote kvaliteeti ning tugevdada liikmete vahelist koostööd.

Seetõttu tulundusühistud, kes on loobunud tunnustuse taotlemisest ja kohustusest täita tunnustatud tootjarühmale kehtestatud nõudeid järjepidevalt – kuid samas soovivad toetuse saamisel olla koheldud samaväärselt tunnustatud tootjarühmaga – peaksid toetuse taotlemisel vastama vähemalt samaväärsetele või kõrgendatud nõuetele.

Lisaks on Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti (edaspidi PRIA) poolt meetme 4.1 V ja VI taotlusvooru tulemuste kohta koostatud riskianalüüs näidanud, et peamisteks realiseerunud riskideks, mille tõttu toetust ei määratud, olid tunnustama tootjarühma või tema liikmete “kunstlikult“ koostatud arved, “manipuleeritud“ hinnapakumused ning tunnustama tootjarühma liikmete eelnev rikkumiste ajalugu. Riskianalüüsis ilmes kaks problemaatilist tegevusvaldkonda: “Piimatootmine“ ja “Teravilja, õliseemnete ja valgurikaste taimede kasvatamine“.

Maaeluministeeriumi koostatud ülevaates “Ülevaade põllumajandustootjate tulundusühistutest Eestis“ (Tallinn 2018) toodi välja, et tootjarühma loomise ja arendamise toetamine Euroopa Liidu vahenditest on kaasa toonud ühistute arvu hüppelise kasvu. Kõige rohkem on loodud viie liikmelisi teraviljaühistuid. Samas selgus ülevaatest, et kolmandik põllumajandusühistutest ei järgi oma tegevuses ühistegevuse põhimõtteid.

“Kunstlikult“ tekitatud tunnustamata tootjarühmad on tekitanud ka ebavõrdsed tingimused taotluste hindamisel toetuse taotlejate vahel, kuna vahetult enne toetuse taotlemist moodustatud tunnustamata tootjarühmad said toetuse hindamisel täiendavaid hindepunkte hindamiskriteeriumites “Taotleja on tootjarühm“ ja “Taotleja suhtes ei ole Eesti maaelu arengukava MAK 2007–2013 meetme 1.4 “Põllumajandusettevõtete ajakohastamine” raames tehtud toetuse maksamise otsust ega käesoleva toetuse raames tehtud taotluse rahuldamise otsust“.

Muus sektoris tegutseva tunnustamata tootjarühma või tema liikmete omatoodetud põllumajandustoodete müügitulu kokku peab ületama taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal 14 000 eurot. Liikmete müügitulu võetakse sarnaselt piima-, teravilja- või õliseemnesektoris tootjarühmaga arvesse eelkõige juhul, kui tootjarühm on uus ning müügitulu veel teeninud ei ole (tootjarühma liikmete summaarne müügitulu kokku peab olema vähemalt 14 000 eurot). Madalam müügitulu nõue muude sektorite puhul on põhjendatud pidades eelkõige silmas sektoreid, kus ühistegevus on vähearenenud ning müügitulud on madalad nagu näiteks mesindus ja aiandus.

Eelnõu punktis 2 täpsustatakse, milliste nõuete rikkumise eest ei tohi toetuse taotlejal olla karistusregistris kehtivaid karistusandmeid.

Eelnõu muudatuse kohaselt ei tohi toetuse taotlejal lisaks olla ka karistusregistrisse kantud karistusandmeid karistusseadustiku (edaspidi *KarS*) § 55¹ lõike 2, §-s 209, 210, 211, 212, 213, 216 alusel. Näiteks *KarS*-i §-s 264 on sätestatud, millist karistust kohaldatakse, kui looma suhtes on toime pandud lubamatu tegu, ning *KarS*-i § 52² ja § 55¹ punkti 2 alusel võib nimetatud teo eest lisakaristusena kohaldada looma pidamise keeldu. *KarS*-i §-des 364 ja 365 on sätestatud keskkonnavastased süüteod, keskkonna saastamine ja keskkonna saastamine ettevaatamatusest, millega on sealhulgas tekitatud kahju ka loomadele. Kuna nimetatud nõuded on seotud loomade tervise ja heaolu tagamisega, siis on põhjendatud ka nende täitmine.

Arvestades, et toetusega jagatakse riigieelarvelisi, sealhulgas EL-i vahendeid, mida on piiratud ulatuses, on oluline, et nimetatud vahendeid saaksid kasutada üksnes õiguskuulekad ettevõtjad, kes täidavad nõudeid, mida reguleerivad tema majandustegevust reguleerivaid õigusaktid.

Riigikohtu otsusele nr 3-3-1-85-14 tuginedes on välja toodud konkreetset väär- ja kuriteod, mille toimepanemise puhul on põhjust kahelda taotleja tahtes või võimekuses korraldada oma tegevust toetatavas tegevusvaldkonnas õiguspäraselt. Välja toodud süüteo toimepannud taotleja ei vasta nõuetele ja talle toetust ei anta.

Eelnõu punktiga 3 (määruse eelnõu § 4 lõike 2 punkt 10) lisatakse kaasneva toetava tegevusena loomapidamishoonet ümbritseva aia ostmise ja vajaduse korral ka selle paigaldamine.

Loomapidamishoonet ümbritsev aed on üks võimalikest bioohutusmeetmetest, mis aitab ära hoida loomataudide levikut, takistades loomapidamishoonet ümbritsevale alale mets- ja koduloomade pääsemist. Ümbritseva aia ostmise ja paigaldamine ei ole iseseisev investeeringuobjekt, vaid on toetatav üksnes koos § 4 lõikes 1 sätestatud põhiinvesteeringuga.

Eelnõu punktis 4 sätestatakse, et ka köögivilja- ja kartulikasvatajale, kes taotlevad toetust niisutussüsteemi investeeringuteks, antakse toetust kuni 70 protsenti toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest.

Kliima muutustest esile kerkivad riskid avaldavad otseselt mõju põllumajandustootjate sissetulekutele ning nende põllumajandustoodangu suurusele. Viimastel aastatel on kuumade ja sademevaeste suvede osakaal suurenenud, mistõttu on aiandusettevõtjad, kellel puudub võimalus oma põlde niisutada, kaotanud märgatava osa oma saagist. Veepuudus mõjutab eriti köögivilja ja kartuli saagikust. Investeeringud niisutussüsteemidesse, sh kahepoolse reguleerimisega maaparandussüsteemidesse, uutesse kastmistehnoloogiatesse jms aitavad vähendada köögivilja- ja kartulikasvatajatel ilmastikust tulenevaid riske.

Eelnõu punktides 6 ja 8 muudatused puudutavad elektrigeneraatori ostmist, kui selle eest soovitakse saada hindamisel hindepunkte. Kui toetust taotletakse elektrigeneraatori ostmiseks peab toetuse taotleja esitama andmed elektrigeneraatori võimsuse ja tootmisüksuse, kuhu elektrigeneraator paigaldatakse tootmiseks vajaliku võimsuse kohta. Andmed võimsuse kohta esitatakse kilovattides (kW).

Investeering elektrigeneraatorisse vähendab elektrienergiaga varustatuse katkemise riski ja on põllumajandustootjale üheks tootmisega seotud riskide maandamise võimaluseks. Põllumajanduslikus tootmisprotsessis on elektrikatkestusel eriti suur mõju loomade tervisele (nt põrsastel tekib kuumal ajal ülekuumenemise oht) ja võib põhjustada olulist toodangu langust (nt kõrge toodanguga piimalehmadel lüpsikorra rikkumine).

Ostetav elektrigeneraatori võimsus peab tagama tootmisüksuse (näiteks lauda, kuivati, hoidla) tööprotsessi jätkumise võimaliku elektrikatkestuse korra. Elektrigeneraatori võimsust (kW) ja tootmisüksuse tööks vajalikku võimsust saab toetuse taotleja tõendada tehniliste dokumentide alusel (näiteks tehniline pass, elektriprojekt jms). Eeltoodu kohaldub siis, kui taotleja soovib saada asjakohase hindamiskriteeriumi alusel hindepunkte.

Eelnõu punktides 5 ja 7 tehtavad muudatused tulenevad sellest, et muudetakse määruse lisade 3–6 ridade numeratsiooni.

Eelnõu punktis 9 sätestatakse, et kui taotleja kavandab teha investeeringu bioohutusnõuete täitmiseks, siis PRIA küsib Veterinaar- ja Toiduameti (edaspidi *VTA*) arvamust, kas kavandatav investeering aitab kaasa bioohutusnõuete täitmisele. Pärast taotluse esitamise tähtpäeva edastab PRIA VTA-le nende taotlejate nimekirja, kes kavandavad teha investeeringu bioohutusnõuete täitmiseks, koos bioohutusnõuete täitmiseks toetavate tegevuste nimekirjaga. VTA annab arvamuse, kas kavandatav investeeringu tulemusena paraneb oluliselt bioohutusnõuete täitmine, 30 kalendripäeva jooksul arvates PRIA-lt dokumentide saamise päevast. Bioohutusnõuete oluliseks täitmiseks loetakse seda, kui investeeringu tulemusena võetakse kasutusse kohustuslikke bioohutusnõudeid ületavad meetmed. VTA arvamus on teise haldusorgani arvamus haldusmenetluse seaduse § 14 tähenduses.

Eelnõu punktis 10 kehtestatakse toetuse saajale täiendavad kohustused, mis tulenevad hindamiskriteeriumitest ja rakenduvad juhul, kui toetuse saaja on saanud hindepunkte hindamiskriteeriumite “Taotleja on noor põllumajandustootja“, “Investeering vähendab elektrienergiaga varustatuse katkemise riski“ ja “Taotleja teeb investeeringu bioohutusnõuete täitmiseks“ alusel.

Tegemist on toetuse saaja kohustustega komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artikli 35 tähenduses. Viidatud määruses jaotatakse toetuse saaja kohustused kolmeks: toetuskõlblikkuse kriteeriumid, kohustused ja muud kohustused. Sama määruse artikli 35 lõike 1 kohaselt taotletud toetust ei maksta või see tühistatakse täielikult, kui toetuskõlblikkuse kriteeriume ei täideta. Nimetatud artikli lõike 2 kohaselt taotletud toetuse maksmisest keeldutakse või see tühistatakse täielikult või osaliselt, kui ei ole täidetud a) maaelu arengu programmis kehtestatud kohustused või b) vajaduse korral muud kohustused, mis on kehtestatud liidu või liikmesriigi õigusega või maaelu arengu programmiga, eelkõige seoses riigihangete, riigiabi ning muude kohustuslike standardite ja nõuetega. Toetuse saaja kohustuste rikkumise korral on võimalik lisaks toetuse maksmata jätmisele või selle maksmise täielikule ühistamisele ka osaline tühistamine. Näiteks juhul kui toetuse taotleja on saanud hindepunkte hindamiskriteeriumite “Investeering vähendab elektrienergiaga varustatuse katkemise riski“ või “Taotleja teeb investeeringu bioohutusnõuete täitmiseks“ alusel ja jätab avaldatud investeeringu teostama, nõutakse kogu toetusraha tagasi kui hindepunktide arv ei oleks olnud piisav toetuse saamiseks ilma nimetatud investeeringu eest hindepunkte saamata.

Eelnõu punktis 11 kehtestatakse määruse lisad 3–6 uues sõnastuses.

Määruse lisadesse 3–6 lisatakse kolm hindamiskriteeriumit: “Taotleja teeb investeeringu bioohutusnõuete täitmiseks“, “Investeering vähendab elektrienergiaga varustatuse katkemise riski“ ja “Taotleja on noor põllumajandustootja“. Nimetatud hindamiskriteeriumite eesmärgiks on eelistada taotlejaid, kes teevad investeeringud, mis hajutavad tootmisriske ning parandavad noorte põllumajandustootjate võimalusi saada toetust meetmest 4.1.

Hindamiskriteerium “Taotleja teeb investeeringu bioohutusnõuete täitmiseks“.

Põllumajanduses on toodang suures sõltuvuses faktoritest, mille üle tootjal endal puudub kontroll. Sellisteks faktoriteks on näiteks ilm ja loomade haigused. Üheks oluliseks meetmeks põllumajandustootja riskide juhtimisel on bioohutusmeetmete tõhustamine haiguste, sh taudide tootmisettevõttesse sissetoomise ennetamiseks.

Loomataudide tõrjet reguleerib loomatauditõrje seadus, mis sätestab loomatauditõrje alased meetmed ja reguleerib nende rakendamist, samuti loomataudist põhjustatud kahjude hüvitamist. Loomatauditõrje seaduse § 7¹ kohaselt rakendab loomapidaja loomataudi ennetamiseks järgmisi bioohutusmeetmeid:

- 1) isiku ja veovahendi liikumise korraldamine;
- 2) loomakasvatushoonesse ja -rajatisse ning loomade pidamiseks piiritletud alale kõrvalise isiku pääsemise piiramine;
- 3) loomakasvatushoonesse ja -rajatisse ning loomade pidamiseks piiritletud alale välisriigist saabunud isiku pääsemise piiramine enne 48 tunni möödumist selle isiku Eestisse saabumisest;
- 4) karja juurde toodava looma pidamine muudest loomadest eraldi, lähtudes looma taudialasest staatusest;
- 5) haige looma eraldamine tervetest;
- 6) sööda, allapanu ja muu võimaliku nakkust edasikandva materjali käitlemise korraldamine ning nimetatud materjali korrapärane puhastamine ja desinfitseerimine;
- 7) korrapärane näriliste ja putukate tõrje;
- 8) loomakasvatushoonesse ja -rajatisse ning loomade pidamiseks piiritletud alale mets- ja koduloomade pääsemise takistamine ning muud asjakohased loomataudi leviku tõkestamiseks vajalikud meetmed.

Alljärgnevalt on toodud näited põhilistest biohutusmeetmete rakendusvõimalustest loomakasvatushoones ja selle ümbruses:

- Tarastus – peaks paiknema kogu ringpiiris ümber loomakasvatushoone. Tarastatud osa peab olema nii suur, et taudi puhkemisel on võimalik viia kõik taudikolde likvideerimisega seotud tegevused (v.a kahjutustamine) läbi tarastatud osas. Tarastus peab tagama, et aluspinnasega ühendatud tara kaudu oleks välistatud metsloomade sissepääs loomakasvatushoone territooriumile. Tarastuse osaks on ka väravad;
- Desobarjääride ja -pääslate väljaehitamine – desobarjäär tähendab nakkustekitaja leviku tõkestamist desoainega ettevõtte territooriumile ja samuti ka ehitisse, kus põllumajandusloomi peetakse. Desobarjääriks ei pea olema üksnes desomatt või -vann, vaid desobarjääriks võib olla ka näiteks desinfitseerimisvahendid ja -seadmed (näiteks desopritsid). Kasutatavad pritsid peavad olema piisavalt võimsad ning täitma oma eesmärgi;
- Personali riietus-, pesu- ja desinfitseerimisruumi ehitamine ja sisustamine; riiete kuumdesokappide ostmise jms;
- Investeeringud, mis tagavad eesmärgi saavutamist nõudele: karja juurde toodava looma pidamine muudest loomadest eraldi, lähtudes looma taudialasest staatusest. Tegevusega

võib kaasneda näiteks sigade verevõtu puuri soetamine, haige looma jälgimisseadmete ostmine jms.

Vuttide puhul peab kavandatud investeering lisaks eelnimetatud bioohutusmeetmetele täitma ka põllumajandusministri 20. mai 2013. a määruse nr 39 „Salmonellooside tõrje eeskiri“ §-s 24¹ sätestatud meetmeid ja abinõusid. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 17 lõike 6 kohaselt võib juhul, kui liidu õigusega nähakse põllumajandustootjatele ette uusi nõudeid, anda toetust nendele nõuetele vastamiseks vajalike investeeringute tegemiseks kuni 12 kuu jooksul alates kuupäevast, kui need muutusid põllumajandusliku majapidamise jaoks kohustuslikuks. Kui toetuse taotleja investeerib nõuete täitmisel, mida ta peab niigi täitma, siis puudub toetusel ergutav mõju ning toetus ei täidaks meetme 4.1 eesmärke.

Tagamaks bioohutusmeetmete paremat suunitlust peab loomapidamishoone ehitamise või sinna juurde kuuluva statsionaarse seadme või loomade pidamiseks mõeldud paigaldise maksumus moodustama vähemalt 50% koguinvesteeringu maksumusest.

Arvestades Eesti ohustatud tõugu loomade populatsioonide väiksust ja seeläbi ka suuremat haavatavust loomataudidele, on ohustatud tõugu loomade kasvatamise eest määruse lisas kehtestatud kõrgemad hindepunktid. Ohustatud tõugu loomade pidamine tähendab põllumajandustootjate jaoks saamata jäänud tulu või lisakulusid, mida turg neile ei kompenseeri.

Hindamiskriteerium: “Investeering vähendab elektrienergiaga varustatuse katkemise riski“

Nimetatud hindamiskriteeriumi kehtestamise eesmärgiks on vähendada elektrienergiaga varustatuse katkemise riski. Elektrienergiaga varustatuse katkemise riski vähendamine on põllumajandustootjale üheks võimaluseks, kuidas maandada tootmisega seotud riske.

Toetuse abil ostetava elektrigeneraatori võimsus peab olema piisav tagamaks toomisüksuse elektriga varustatuse võimaliku elektrikatkestuse korral. Elektrigeneraatori ostmise kulude hulka arvatakse elektrigeneraatori, ja elektrisüsteemi, elektripaigaldise ehitamise ning nende juurde kuuluvate seadme ostmise ja vajaduse korral paigaldamise või elektrivõrguga liitumisega seotud kulud. Selline investeering aitab kaasa kogu toetuse taotleja elektrisüsteemi kaasajastamisele. Näiteks, kui laudakompleksi kuuluvad laudad, kus peetakse nii lüpsilehmi kui noorkarja, siis on toomisüksuseks lüpsilehmade või noorkarja pidamiseks mõeldud laut üksikuna või mõlemad koos.

Suurendamiseks noorte põllumajandustootjate võimalusi toetuse saamiseks kehtestatakse lisades 3–6 täiendav hindamiskriteerium **“Taotleja on noor põllumajandustootja“**. Nimetatud hindamiskriteeriumis saavad täiendavaid hindepunkte need põllumajandustootjad, kellele on määratud toetus arengukava meetmest 6.1 “Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine“. Muudatuse eesmärk on toetada nende noorte põllumajandustootjate edasist arengut, kes on saanud toetust arengukava meetmest 6.1. Kuna noored põllumajandustootjad, kes on saanud toetust arengukava meetmest 6.1 “Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine“, on valdavalt väiksema müügituluga, siis hindamiskriteeriumis “Taotleja, kes tõenäoliselt vajab investeeringu tegemiseks toetust enam“ on nende võimalik hindepunktide arv väiksem. Muudatus aitab noortel põllumajandustootjatel, kes soovivad oma tootmist laiendada, tõenäolisemalt kvalifitseeruda meetmes 4.1 toetuse saajaks.

Hindamiskriteeriumis **“Taotleja teeb investeringu sõnnikuhoidla ehitamiseks”** vähendatakse hindepunktide arvu põllumajandustootjale, kes võtab kohustuse katta oma sõnnikuhoidla jäiga või elastse kattega katusega ning kelle sõnnikuhoidlasse kavandatav investering tagab taotleja tootmisüksuses peetavate loomade vähemalt 12 kuu sõnniku koguse mahutavuse. Meetme 4.1 VI taotlusvooru hindamistulemustest selgus, et nimetatud põllumajandustootjate hindepunktide arv ületas toetuse taotlejate keskmist hindepunktide arvu tegevusvaldkonnas “Piimatootmine“ kuue hindepunkti võrra (keskmine hindepunktide arv vastavalt 23 ja 29), tegevusvaldkonnas “Loomakasvatus (välja arvatud piimatootmine ja mesindus)“ viie hindepunkti võrra (keskmine hindepunktide arv vastavalt 24 ja 29), tegevusvaldkonnas “Muude põllumajandussaaduste tootmine (kaasa arvatud mesindus)“ viie hindepunkti võrra (keskmine hindepunktide arv vastavalt 25 ja 30) ja tegevusvaldkonnas “Teravilja, õliseemnete ja valgurikaste taimede kasvatamine“ nelja hindepunkti võrra (keskmine hindepunktide arv vastavalt 25 ja 29). Kõnealusele hindamiskriteeriumi tingimusele vastamine tõstis nende taotlejate keskmist hinnet võrreldes teiste taotlejatega ebaproportsionaalselt palju. Kuna MAK meetme 4.1 eesmärkideks on peale keskkonnahoidlike põllumajandus- ja loomakasvatusehitiste rajamise, uuendamise ja keskkonnasõbraliku energia tarnekindluse ka tootmise kaasajastamise ja ühise majandustegevuse edendamine ning keskkonnasõbraliku energia tarnekindluse edendamine, siis ühe hindamiskriteeriumi domineerimine ei või saada takistuseks meetme ülejäänud eesmärkide saavutamisel.

Tagamaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2016/2284, mis käsitleb teatavate õhusaasteainete riiklike heitkoguste vähendamist, millega muudetakse direktiivi 2003/35/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2001/81/EÜ (EMPs kohaldatav tekst) (ELT L 344, 17.12.2016, lk 1–31) Eestile pandud kohustustuste täitmist, lõpetatakse laguuntüüpi sõnnikuhoidlatele täiendavate hindepunktide andmine hindamiskriteeriumis “Laguuntüüpi sõnnikuhoidla ehitamine moodustab üle 50,00% taotlusega kavandatava koguinvesteeringu maksumusest“.

Keskkonnauuringute Keskuse poolt tellitud ja 2018. aastal valminud töö “Loomakasvatusest eralduvate saasteainete heitkoguste inventuurimetoodikate täiendamine ja heite vähendamistehnoloogiate kaardistamine“ kohaselt toimub põllumajandusest lähtuva suurima ammoniaagi (edaspidi *NH3*) emissioon laguuntüüpi sõnnikuhoidlatest. Samuti on laguuntüüpi hoidla *NH3* emissioon suurem võrreldes teist tüüpi sõnnikuhoidlatega.

Määruse lisade 3–6 hindamise alakriteeriumis **“Lisapunktid, kui sõnnikuhoidla, välja arvatud sügavallapanuga lauda ehitamine tagab taotleja tootmisüksuses peetavate loomade vähemalt 12 kuu sõnniku koguse mahutavuse”** loetakse ka laudas olev sõnniku mahutamiseks ettenähtud reservuaari maht taotleja tootmisüksusesse kavandatava(te) sõnnikuhoidla(te) 12 kuu sõnniku mahutavuse hulka. Muudatus võimaldab täpsemini arvutada tootmisüksuses peetvate loomade 12 kuu sõnniku koguse hoiustamise mahutavust.

Määruse lisade 3–6 hindamiskriteeriumis **“Investeering tehakse vedelsõnnikulaoturi ostmiseks”** antakse täiendavaid hindepunkte, kui ostetav vedelsõnnikulaotur on kantud ELÜPS-i § 99 lõike 6 kohaselt põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse kui segamis-, avalõhe-sisestus-, sulglõhe-sisestus-, kõrgsurve-sisestusseadise laotur. Eelnimetatud sõnnikulaoturite nimekirja lisatakse düüsidega vedelsõnniku lohislaotur, kuna see on vähem *NH3* emissiooni tekitav kui paisk- või lõhisseadise sõnnikulaotur.

Hindamiskriteeriumis **“Taotleja suhtes ei ole “Eesti maaelu arengukava MAK 2007–2013 meetme 1.4 “Põllumajandusettevõtete ajakohastamine” raames tehtud toetuse maksmise**

otsust ega käesoleva toetuse raames tehtud taotluse rahuldamise otsust“ vähendatakse kõigis tegevusvaldkondades läbivalt hindepunktide arvu kahe hindepunkti võrra.

Muudatus vähendab nimetatud kriteeriumi hindepunktide osakaalu taotleja võimalikes maksimaalsetes hindepunktides, kuid läbi uute hindamiskriteeriumite “Investeering vähendab elektrienergiaga varustatuse katkemise riski“ ja “Taotleja teeb investeeringu bioohutusnõuete täitmiseks“ rakendumise vähenevad toetuse taotleja põllumajandustootmise ja toetusraha kasutamise seotud riskid.

Määruse eelnõu lisas 3 muudetakse hindamiskriteeriumi “Taotleja tegeleb maatõugu piimaveiste kasvatamisega” sõnastust. Muudatuse kohaselt saab hindepunkte taotleja, kes peab taotlemise tähtajale vahetult eelnenud kuu viimase päeva seisuga põllumajandusloomade registri andmetel vähemalt 6–20 maatõugu piimalehma, kelle osakaal kõigist taotleja poolt peetavatest piimalehmadest on üle 20,00%, või kellel on karjas 21 või enam maatõugu piimalehma. Kuna tegevusvaldkond “Piimatootmine“ on suunatud eeskätt piimatootjatele, siis võimaldab määruse muudatus täpsemini suunata toetust nendele põllumajandustootjatele, kelle maatõugu loomade osakaal karjas on suur. Ohustatud tõugu loomade pidamine tähendab põllumajandustootjate jaoks saamata jäänud tulu või lisakulusid, mida turg neile ei kompenseeri. Muudatus välistab ka võimaluse, et maatõugu piimalehmi võidakse hakata pidama suuremat piimalehma karja omavate piimatootjate poolt selleks, et saada täiendavaid hindepunkte hindamiskriteeriumi “Taotleja tegeleb ohustatud tõugu (maatõugu) piimaveiste kasvatamisega“ alusel.

Määruse eelnõu lisas 4 kehtestatakse uus hindamiskriteerium “Taotlusega kavandatava koguinvesteeringu maksumusest üle 50,00% moodustab kuivati ostmisse, ehitamisse või katla või põleti ostmisse ja paigaldamisse tehtud investeering, mis võimaldab küttena kasutada bioloogiliselt taastuvaid või vähem CO₂-heidet tekitavaid energiaallikaid“.

Nimetatud hindamiskriteerium aitab täita arengukavades “Energiamajanduse arengukava aastani 2030“ ja “Eesti kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030“ seatud eesmärgid. Energiamajanduse arengukava aastani 2030 on seatud olulisemad eesmärgid taastuvenergia ja kasvuhoonegaaside kohta:

- Taastuvenergia osakaal energia lõpptarbimises peab aastal 2020 olema 25% (kohustuslik eesmärk tulenevalt taastuvenergia direktiivist 2009/28/EÜ);
- EL-i heitkoguste kauplemisüsteemi väliste sektorite summaarne kasvuhoonegaaside heitkogus atmosfääri võib aastaks 2020 kasvada kuni 11% (6,27 mln t CO₂ ekvivalenti) võrreldes 2005. aastaga (5,65 mln t CO₂ ekvivalenti) (kohustuslik eesmärk tulenevalt Euroopa Parlamendi ja Nõukogu otsusest 406/2009/EÜ ja konkurentsivõime kavast „Eesti 2020“).

Eesti kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030 kohaselt on keskkonnasõbralike taime- ja loomakasvatustehnoloogiate rakendamine põllumajanduses kasvuhoonegaaside ja ammoniaagi emissiooni pidurdamiseks.

Biokütustena kasutatakse katelseadmetes peamiselt puidusaadusi nagu küttepuud, puiduhaket puidujäätmed, põhku või teraviljajäätmeid. Hakkepuut kui taastuvenergia saastab oluliselt vähem keskkonda oma madalama CO₂ eritusega võrreldes fossiilsete kütustega. Peab märkima, et biokütustest soojuse saamise lahendused on küll kallimad, kuid tänu odavamale kütuse kasutamisele on võimalik investeering küll mõnevõrra pikemaajaliselt tagasi teenida,

arvestades, et konstantse viljakoguse juures vaja olev soojushulk on hakkepuidul töötava katla poolt toodetud soojusenergiaga kordi soodsam võrreldes fossiilsete kütustega.

Keskkonnaministri 27. detsembri 2016. a määruse nr 86 „Välisõhku väljutatava süsinikdioksiidi heite arvustusliku määramise meetodid” lisa 2 (Kütuse süsiniku eriheid) kohaselt on vedelgaasi ja maagaasi eriheid väiksemad, kui sekundaarseetel kütustel (näiteks bensiin, diislikütus, kerge kütteõli). Seetõttu eelistakse vedelgaasi ja maagaasi kütteel töötavaid kuivateid sekundaarseetel kütustel töötavatele kuivatitele.

Määruse eelnõu lisas 6 lisatakse hindamiskriteeriumi “Investeering tehakse valdkonda, kus Eesti isevarustatuse tase ei ole täidetud“ lisahindepunktid, kui toetuse taotleja kavandab investeeringut metsataimede kasvatamiseks. Keskkonnaministeeriumis 2017. aastal valminud analüüs “Kultiveerimismaterjali analüüs 2014–2016. Metsataimede kasutusvajaduse prognoosimine“ tõi esile, et Eestis kasvatatud metsataimede toodang pole jätkuvalt piisav metsauuendamise vajaduse katmiseks. Lähtuvalt prognoositud raiemahust ja kasvukohatüüpide jagunemisest on vajalik juurde toota ligikaudu kolm miljonit metsataime. Muudatus aitab kaasa (mets kui CO₂ sidumisprotsessis osaleja) Eesti kohutuste täitmisele kliima- ja energiaalaste eesmärkide saavutamiseks.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469), Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548) ning komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 640/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemiga seotud halduskaristuste osas (ELT L 181, 20.06.2014, lk 48–73).

Eelnimetatud Euroopa Liidu õigusaktidega saab tutvuda internetis Euroopa Liidu õigusaktide andmebaasis aadressil <http://europa.eu.int/eur-lex>.

4. Määruse mõjud

Määrus toob kaasa positiivsed mõjud nii keskkonna kui ka majanduslikul tasandil.

Määruse muudatused võimaldavad läbi erinevate tegevuste taotlejal maandada oma tootmisega seotud riske, tagamaks sellega ka arengukava eelarvevahendite tõhusama kasutamise.

Määruse muudatus, mis kehtestab täiendavad eelistused nendele põllumajandustootjatele, kes investeerivad bioohutusnõuete täitmiseks ja elektrigeneraatori ostmisesse ning vajadusel ka selle paigaldamise eesmärgiga vähendada elektrienergiaga varustatuse katkemise riski aitab kaasa põllumajandustootjatel tootmisriske paremini juhtida.

Määruse muudatus, mis kehtestab täiendava eelistuse noorele ettevõtjale, kes on varem toetust saanud arengukava meetmest 6.1 võimaldab noorel ettevõtjal oma majandustegevuse edasist arengut arengukava meetme 4.1 eelarvehendite toel.

Määruse muudatus ei too kaasa VTA-le märkimisväärset töökoormuse tõusu seoses bioohutusnõuete täitmise kindlakstegemisel, sest arvamuse andmine ei eelda loomakasvatushoone külastust.

Hindamiskriteeriumite “Investeering vähendab elektrienergiaga varustatuse katkemise riski“ ja “Taotleja teeb investeeringu bioohutusnõuete täitmiseks“ kehtestamine aitab kaasa EAFRD toetusraha ja Eesti kaasfinantseeringuna antava toetusraha eesmärgipärasele ja täielikule kasutamisele.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Põllumajandusettevõtjate investeeringutoetust rahastatakse 85% ulatuses EAFRD-st ning 15% ulatuses Eesti riigi riigieelarvest. Arengukava meetme 4.1 kogueelarve on 143 miljonit eurot, millest Euroopa Liidu osa on 85% (121,55 miljonit eurot) ja Eesti riigi kaasfinantseering 15% (21,45 miljonit eurot). Kokku on meetme 4.1 raames toimunud kuus taotlusvooru, mille jooksul on määratud kokku 137,3 miljonit eurot toetust (96% kogu eelarvest). Määruse muudatus ei too kaasa täiendavaid kulusid või tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustatakse üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu edastatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Keskkonnaministeeriumile ning Rahandusministeeriumile.